

Poprava Nimra? Politický proces

5.1.2016 Lidové noviny str. 6 Svět

MAGDALENA SLEZÁKOVÁ

Bezprecedentní poprava duchovního vůdce saúdskoarabských šíitů prohloubila rozkol mezi Rijádem a Teheránem, ale zhroucení saúdskoarabského režimu nelze očekávat, míní **bezpečnostní analytik** Josef Kraus.

* LN Působíte na univerzitě v íránském Qómu. Jaká tam panuje situace? Hrozí, že demonstrace proti Rijádu přerostou v hlubší nepokoje?

Bouřlivé nálady, demonstrace a **útok** na saúdský konzulát v Mašhadu, to jsou jen ty nejextrémnější projevy, které se pochopitelně snadno dostanou do médií. Situace v Qómu i jiných velkých městech Íránu je zcela klidná. Samozřejmě mezi lidmi panuje rozhořčení nad popravou člověka, který dlouhodobě odmítal jakékoli násilí vůči velice represivnímu saúdskému režimu. Podráždění jak prostých Íránců, tak i íránské vlády je o to větší, že v současné době to není jediná věc, která výrazně dopadá na šíitskou část muslimského světa. Saúdvé se silně **vojensky angažují** v sousedním Jemenu, tamní **lectvo** bombarduje často civilní cíle a opět jsou hlavním terčem šíité. A k tomu ona skutečně nešťastná situace v Nigérii, kde došlo k systematickým **útokům** na šíitskou menšinu nejen ze strany **teroristické** skupiny Boko Haram, ale hlavně ze strany oficiální nigerijské **armády**. Není proto divu, že šíité - dlouhodobí otloukánci muslimského světa - se cítí tímto děním osobně dotčeni. Ale více než společenské pobouření se prozatím mezi lidmi nerýsuje.

* LN Roznětkou stávajících tenzí se stala poprava šajcha Nimra, vůdčí autority saúdskoarabských šíitů. Byla obvinění proti němu oprávněná?

Na samotné popravě je zajímavá její hromadnost, protože z oněch 47 lidí byli pouze čtyři šíité. Zbytek byli lidé, které by klidně i za **teroristy** v mnohých případech bylo možné označit, přestože o jejich působení je jen málo informací. Ne tak šajcha Nimra, který proslul dlouhodobým odmítáním násilí při řešení politických otázek. Spekuluje se o tom, že Nimra takto hromadně popravili právě proto, aby mohla saúdská vláda celou záležitost smést ze stolu s tím, že potrestala skupinu **teroristů**, nikoli jediného člověka a současně nejdůležitějšího představitele náboženské menšiny v zemi. Njen Íránci se tedy domnívají, že v Nimrově případě nešlo o bezpečnostně kriminální odsouzení nebezpečného **teroristy**, ale o náboženskopolitický proces.

* LN Útlak šíitů v Saúdské Arábii přitom není ničím novým pod sluncem...

Ano, postavení šíitů ve většinově wahhábistické Saúdské Arábii je dlouhodobě skutečně velice špatné. Šíité tvoří podle odhadů -přesná čísla nejsou k dispozici -10-15 procent saúdskoarabské populace, což není málo. Nadto se koncentrují v oné Východní provincii, která je shodou okolností velice bohatá na ropu. Silná diskriminace šíitů je v Saúdské Arábii běžná nejen ze strany režimu, ale také prostého obyvatelstva. Často je to způsobeno cíleně vyvolanými dehonestujícími kampaněmi. Např. se všeobecně „ví“, že šíité plivou do jídla během jeho přípravy. Taková fáma má za cíl likvidovat jakýkoli společenský kontakt mezi sunnity a šíity, protože přece nepůjdete na večeři k někomu, o kom „víte“, že plive do jídla. Jinak je šíitům ze strany státu znemožňováno či ztrpčováno praktikování jejich náboženských rituálů, nejsou povolovány stavby šíitských mešit nebo jsou ty již hotové bořeny, rodiče mají problémy, pokud chtějí pojmenovat své děti typickými šíitskými jmény (Alí, Hosejn...), a dlouhodobě jsou jim upírána politická a ekonomická práva.

* LN Ajatolláh Chameneí pohrozil Rijádu „boží odplatou“, jiní šíitští vůdci po Nimrově popravě rovnou prorokovali pád saúdského režimu. Jaká je však realita? Skutečně jsme svědky zvratu na poli blízkovýchodní politiky?

Rétorika je samozřejmě vždy na Středním východě velice emotivní, tak je jí také třeba vnímat. A mezi Íránem a Saúdskou Arábií to není nic nového. Je třeba doplnit, že naposled se íránský nejvyšší vůdce velice nevybíravě vyjadřoval vůči Saúdům v důsledku ohromných problémů během **výroční** poutě do Mekky, při níž zemřelo v důsledku špatné organizace několik tisíc lidí (přesné číslo není známo,

protože Saúdové tuto skutečnost intenzivně tají - pozn. red.). A tento rekord platil i pro íránské poutníky, jichž se ze Saúdské Arábie nevrátilo na pět set. To, co nyní v důsledku popravy Bákira Nimra v oblasti **Perského zálivu** zažíváme, není prozatím ničím jiným než lehce vyostřenou politickou přestřelkou nemající velký potenciál přerůst v něco víc než politická prohlášení, dočasnou suspendaci či přerušení diplomatických styků a společenské pohoršení nad celou situací. Výroky o zhroucení režimu v Saúdské Arábii jsou pochopitelně přehnané, protože zde chybí kombinace silného vnitřního a vnějšího tlaku.

Kdo je Josef Kraus

* Působí v Centru bezpečnostních a **vojensko-strategických studií Univerzity obrany** a jako vědecký pracovník na Fakultě sociálních studií **Masarykovy** univerzity. * Napsal knihu Íránský státní terorismus - Od Chomejního po Ahmadínežáda. Nyní je na vědecké stáži na **Mezinárodní** univerzitě al-Mustafa v Qómu.

Foto popis| Rozhořčení šíitů. Protesty proti saúdskoarabskému režimu pokračovaly v Íránu i včera. Snímek je z náměstí Imáma Husajna v Teheránu.
Foto autor| FOTO REUTERS